



Ministerie van Sociale Zaken  
en Werkgelegenheid

Directie Uitvoeringstaken  
Arbeidsvoorwaardenwetgeving

## **CAO-fondsen van 2007 in beeld**

Inhoudelijke en financiële verkenning van avv' de fondsen

juni 2009

J. de la Croix  
M. Holla  
H. Ramautar  
W. Smits

INHOUDSOPGAVE	<b>blz</b>
<b>Voorwoord</b>	<b>I</b>
<b>Samenvatting</b>	<b>II</b>
<b>Hoofdstuk 1 Inhoudelijke Verkenning van cao-fondsen op grond van de Wet AVV en het Toetsingskader AVV</b>	<b>1</b>
<b>Hoofdstuk 2 Financiële verkenning: baten, lasten en reserves en doelstellingen van ideële fondsen</b>	<b>3</b>
2.1 Algemeen	3
2.1.1 Inleiding	3
2.1.2 Vraagstelling	3
2.1.3 Indeling	4
2.2 Resultaten	5
2.2.1 Algemeen beeld van avv' de ideële fondsen	5
2.2.2 Financieel beeld	5
2.2.2.1 Baten	6
2.2.2.2 Lasten	6
2.2.2.3 Reserves	6
2.2.3 Het bereik van doelstellingen naar werknemers	7
2.2.4 Bijdragen aan werkgevers- en werknemersorganisaties	8
2.2.5 De financiële ontwikkeling in de periode 2005-2007	9
Bijlage I: Ideële fondsen van de monitor met baten, lasten en reserve	11
Bijlage II: Begrippen van de monitor	13
Bijlage III: Uitvoering van de monitor	16
Bijlage IV: Avv' de ideële fondsen die financieel afhankelijk zijn van (hoofd)fondsen	17

## **VOORWOORD**

Vanwege het algemeen verbindend verklaren (hierna avv'en) en de belangen die met cao-fondsen zijn gemoeid vindt jaarlijks een inhoudelijke verkenning en een financiële monitoring plaats op grond van de financiële jaarverslagen van die fondsen.

De inhoudelijke verkenning wordt gedaan om te bekijken of de jaarverslagen in het licht van het bepaalde in de Wet AVV en/of het Toetsingskader Algemeen Verbindend Verklaring Cao-bepalingen (hierna Toetsingskader AVV) evidente vragen oproepen.

De financiële verkenning van (een selectie van) de fondsen vindt plaats met het oog op het vaststellen van de baten, lasten en reserves in relatie tot de doelstellingen.

De rapportage betreft het boekjaar 2007.

De opbouw van dit rapport is als volgt. Eerst volgt een samenvatting. Hoofdstuk 1 geeft het resultaat van de bevindingen van de inhoudelijke verkenning. In hoofdstuk 2 wordt het financiële beeld in relatie tot de doelstellingen gegeven

## **SAMENVATTING**

In 2007 waren er 148 avv'de cao-fondsen. Het betrof hier 57 uitkeringsfondsen (fondsen met een uitkering als doel) en 91 ideële fondsen (fondsen met een dienstverleningsaanbod ten behoeve van de bedrijfstak, zoals opleidings- en ontwikkelingsfondsen).

Op grond van het Toetsingskader AVV dienden cao-partijen van in 2007 avv'de cao-fondsen vóór 1 juli 2008 het financieel jaarverslag 2007 en de daarop betrekking hebbende accountantsverklaring toe te zenden. Op grond van deze jaarverslagen is een inhoudelijke en financiële verkenning gemaakt.

### **Inhoudelijke verkenning**

Alle 148 jaarverslagen van avv'de cao-fondsen over het boekjaar 2007 zijn ontvangen en getoetst. Deze toets bestond uit een toets op vormvereisten en een aan de Wet AVV en het Toetsingskader AVV gerelateerde inhoudelijke toets.

83 jaarverslagen voldeden in eerste instantie (mogelijk) niet aan één of meer vereisten van de toets. Gebleken is echter dat onvolkomenheden eenvoudig konden worden hersteld of na toelichting van betrokkenen toch in overeenstemming waren met de Wet AVV en/of het Toetsingskader AVV.

Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de inzichtelijkheid van de jaarverslagen goed is en dat deze over het algemeen transparant zijn.

### **Financiële verkenning**

Zoals genoemd waren er in 2007 er 91 avv'de ideële fondsen. Deze zijn onder meer gericht op het bieden van opleiding en ontwikkeling van werknemers in de bedrijfstak, het doen van onderzoek ter voorbereiding van het cao-overleg, het bevorderen van een goede werking van de arbeidsmarkt voor de bedrijfstak en het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden in de bedrijven.

In de financiële monitor zijn alleen de ideële fondsen betrokken van grote bedrijfstakken met meer dan 10.000 werknemers. Zodoende bleven 61 fondsen over. Deze fondsen hadden betrekking op 2,6 mln. werknemers.

Daarvan zijn de financiële jaarverslagen onderzocht. De voornaamste resultaten daarvan zijn samengevat weergegeven in tabel A.

**Tabel A: Overzicht van baten, lasten en reserves van de onderzochte avv'de ideële fondsen in 2007<sup>1</sup> (x €1 mln., N=61)**

Baten/lasten	In % van de baten/lasten	Totaalbedragen (x € mln.)
<b>Baten:</b>	<b>100%</b>	<b>562,6</b>
premiebijdragen van partijen	85%	
subsidies	7%	
interest	6%	
overige baten	2%	
<b>Lasten A+B:</b>	<b>100%</b>	<b>510,4</b>
<b>A. Doelstellingsgerelateerde lasten:</b>	91%	
- cao-gerelateerde doelstelling	11%	
- opleiding en ontwikkeling	54%	
- werkgelegenheid	4%	
- arbeidsomstandigheden	3%	
- kinderopvang	4%	
- overige doelstellingen	15%	
<b>B. Overige lasten:</b>	9%	
- exploitatie	8%	
- andere lasten	2%	
Saldo baten-lasten		52,2
<b>Reserves:</b>	<b>100%</b>	<b>752,8</b>
gebonden reserve	48%	
vrije reserve	52%	

De baten van de onderzochte avv'de ideële fondsen bedroegen in 2007 €562,6 miljoen. Hiervan was het meeste (85%) uit premies afkomstig. Subsidies zijn in 2007 gestegen vanwege ESF subsidiëring.

De lasten waren €510,4 mln. Hiervan was 91% bestemd voor de realisering van doelstellingen. Van de lasten ging 54% naar activiteiten in het kader van opleiding en ontwikkeling. Dit betekent een forse stijging t.o.v. vorig jaar.

De reserves van de onderzochte avv'de ideële fondsen bedroegen in totaal €752,8 mln. 90 % van de totale reserve is geconcentreerd in 30% van de fondsen.

**Tabel B: Financiële ontwikkeling van de baten, lasten en reserves 2005-2007 (x €1 mln., N=36)**

	Baten	Lasten	Reserves
2005	298,8	298,7	376,7
2006	319,5	276,8	419,3
2007	318,5	292,7	438,3

(de ontwikkeling van de reserves zijn niet in alle gevallen gelijk aan het saldo van baten en lasten omdat in voorkomende gevallen een deel van het saldo besteed wordt aan voorzieningen zonder dat die besteding als last is geboekt)

Bovenstaande tabel geeft de financiële ontwikkeling weer van de ideële fondsen die in de periode 2005-2007 in het onderzoek zaten.

Van baten en lasten is af te lezen dat er in de jaren 2005-2007 geen sprake is van een duidelijke ontwikkeling. Wel is duidelijk dat in 2006 en 2007 de baten groter zijn dan de lasten en dat dientengevolge de reserves stijgen. Uit de vorige monitoronderzoeken is eveneens gebleken dat de reserves structureel een licht stijgende lijn vertonen.

<sup>1</sup> In alle tabellen sommen percentages niet altijd tot het totaal in verband met afronden.

## **Hoofdstuk 1: Inhoudelijke Verkenning van cao-fondsen op grond van de Wet AVV en het Toetsingskader AVV**

Op grond van het Toetsingskader AVV dienen cao-partijen van in 2007 algemeen verbindend verklaarde cao-fondsen vóór 1 juli 2008 het financieel jaarverslag over het boekjaar 2007 en de daarop betrekking hebbende accountantsverklaring toe te zenden aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De minister van SZW is ten aanzien van de avv' de cao-fondsen geen toezichthouder (avv doet namelijk niet af aan het civielrechtelijke karakter van cao-bepalingen). Volgens de Wet AVV vindt de naleving van de toepassingspraktijk van avv' de cao-fondsen in de privaatrechtelijke sfeer plaats. Bij vermeend onrechtmatig handelen kunnen de door avv-gebonden zelf hun zaak bepleiten en zo nodig in laatste instantie een beroep doen op de civiele rechter.

Van de avv' de cao-fondsen liggen de jaarverslagen vanaf boekjaar 2002 voor een ieder ter inzage bij het Ministerie van SZW (Directie UAW). De ontvangen jaarverslagen worden vermeld op de website van de Directie UAW ([www.cao.szw.nl](http://www.cao.szw.nl)). In 2008 is twee keer gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot inzage in een jaarverslag.

Uit hoofde van avv en de belangen die met de fondsen zijn gemoeid worden alle jaarverslagen van avv' de cao-fondsen in globale zin bezien. Dit om te bekijken of deze in het licht van het bepaalde in de Wet AVV en/of het Toetsingskader AVV evidente vragen mochten oproepen.

Inmiddels heeft voor het zesde achtereenvolgende jaar een dergelijke verkenning plaatsgevonden. In 2007 waren er 148 relevante avv' de cao-fondsen. In 2006 waren er nog 156 avv-besluiten van cao-fondsen. Deze daling is met name gelegen in een afname van het aantal vutfondsen.

Alle 148 jaarverslagen van avv' de cao-fondsen over het boekjaar 2007 zijn ontvangen en getoetst. Deze toets bestaat uit een toets op vormvereisten, waarbij bijvoorbeeld wordt gekeken of er een getekend exemplaar van de accountantsverklaring is bijgevoegd en of het jaarverslag en de verantwoordingen van subsidieontvangende instellingen zijn ingericht naar de in de statuten van het fonds opgenomen bestedingsdoelen. Daarnaast vindt er een aan de Wet AVV en het Toetsingskader AVV gerelateerde globale inhoudelijke toets plaats naar uitgaven die kennelijk in strijd zijn met de Wet AVV en/of het Toetsingskader AVV. Onder dergelijke uitgaven vallen bijvoorbeeld de financiering van het eigenlijke cao-overleg en de financiering van ledenbladen.

Bij 83 van de 148 (56%) jaarverslagen zijn ontbrekende stukken opgevraagd en/of toelichtende vragen gesteld omdat deze in eerste instantie (mogelijk) niet voldeden aan één (of meer) vereisten van de toets. Ten opzichte van het boekjaar 2006 (54%) is dit percentage nagenoeg gelijk gebleven. De vragen hadden bij 63 van de 83 jaarverslagen uitsluitend betrekking op het al dan niet voldoen aan vormvereisten. Bij 9 van de 83 jaarverslagen hadden de vragen betrekking op zowel vormvereisten als op uitgaven die

mogelijk in strijd zouden kunnen zijn met de Wet AVV en/of het Toetsingskader AVV. Bij 11 jaarverslagen betroffen de vragen uitsluitend de uitgaven.

Na reactie van betrokkenen is gebleken dat onvolkomenheden nagenoeg allemaal eenvoudig konden worden hersteld of na een toelichting door het fonds toch in overeenstemming waren met de Wet AVV en/of het Toetsingskader AVV. Bij 2 jaarverslagen zijn de betreffende fondsen uitsluitend aangesproken op de bestuursverantwoordelijkheid, omdat er in 2008 geen avv meer was.

Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de inzichtelijkheid van de jaarverslagen goed is, en dat deze over het algemeen transparant zijn. Gelet op zowel het aantal als de aard van de interventies in eerste aanleg neemt dit echter niet weg dat betrokkenen (nog) alerter dienen te zijn op eenvoudig te vermijden onvolkomenheden of onduidelijkheden.

Door bijvoorbeeld een nadere toelichting in het jaarverslag en/of verantwoordingen op te nemen bij uitgaven die de indruk kunnen wekken van strijdigheid met de Wet AVV en/of het Toetsingskader AVV kan de transparantie voor derden worden vergroot. Ook kan hiermee worden voorkomen dat toelichtende vragen dienen te worden gesteld.

Om op voorhand interventies te voorkomen is daarom in de mailing van april 2009 voor de jaarverslagplichtigen over het boekjaar 2008 opnieuw een lijst met aandachtspunten opgenomen waarin is aangegeven aan welke voorwaarden het jaarverslag op grond van het Toetsingskader AVV in ieder geval dient te voldoen.

## **Hoofdstuk 2: Financiële verkenning: baten, lasten en reserves en doelstellingen van ideële fondsen**

### **2.1 ALGEMEEN**

#### **2.1.1 INLEIDING**

Ideële fondsen<sup>1</sup> zijn in cao's geregeld voornamelijk met het oog op de volgende doelstellingen (zie ook Bijlage II):

- het doen van onderzoek ter voorbereiding van het cao-overleg, het uitvoeren van de cao en het informeren van werkgevers en werknemers over de cao en de bevordering van de goede werking van de bedrijfstak,
- ontwikkeling en opleiding van werkgevers en werknemers,
- het optimaliseren van de werkgelegenheid voor de bedrijfstak,
- het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden in de bedrijven,
- het bieden van kinderopvang, en
- overige doelstellingen waaronder het verstrekken van aanvullende uitkeringen.

De activiteiten die ten behoeve van deze doelstellingen worden uitgevoerd, worden in het algemeen middels premieheffingen gefinancierd. De ideële fondsen in de cao's kunnen na een verzoek daartoe aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid algemeen verbindend worden verklaard (avv'd) als de fondsbepalingen (in statuten en reglementen) voldoen aan het Toetsingskader AVV, in het bijzonder de vormvereisten voor bepalingen betreffende fondsvorming en -verantwoording. Tot de vereisten behoort dan ook dat het financiële jaarverslag van het fonds aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ter beschikking gesteld wordt. De Minister achtte het, na het afschaffen van het ministeriële waarnemerschap bij (ideële) fondsen, gezien zijn verantwoordelijkheid uit hoofde van het avv'en en gezien de belangen die met fondsen zijn gemoeid, noodzakelijk om middels periodiek onderzoek zicht op de gang van zaken bij fondsen te houden en bij te dragen aan de transparantie. In verband daarmee worden de avv'de ideële fondsen van bedrijfstakken met meer dan 10.000 werknemers sinds 1999 jaarlijks middels deze financiële monitor gevolgd.

#### **2.1.2 Vraagstelling**

De financiële monitor heeft de volgende vraagstelling:

- Van welke aard en van welke omvang waren in 2007 de baten, lasten en reserves en hoe groot waren de lasten ten behoeve van de doelstellingen?
- Wat is de financiële ontwikkeling van de fondsen in de periode 2005-2007?

---

<sup>1</sup> In voorgaande jaren werd in het onderzoek naar de financiële jaarverslagen van fondsen de term "sociale fondsen" gebruikt. Dit sluit aan bij de terminologie die ook in reguliere cao's en fondscao's voorkomt. Het kan echter verwarring scheppen omdat voor de sociale zekerheidsuitkeringen ook de term "sociale fondsen" wordt gebruikt. Daarom is besloten om de term "sociale fondsen" te vervangen door "ideële fondsen".



Met de eerste vraag wordt beoogd de omvang van baten (premies, subsidies, interest), lasten en van reserves (vrij en gebonden) van grote avv' de ideële fondsen te bepalen. De lasten worden onder andere gerelateerd aan de voor deze monitor onderscheiden doelstellingen.

En met de onderzoeksvraag over de ontwikkeling 2005-2007 wordt beoogd een beschrijving van de financiële ontwikkeling in die periode te geven. Ze wordt beantwoord aan de hand van 36 fondsen die vanaf 2005 onderdeel van de monitor zijn.

### **2.1.3 Indeling**

De paragraafindeling is als volgt:

2.2 is gewijd aan de onderzoeksresultaten.

2.2.2 geeft een algemeen beeld van de doelstellingen en financiële kenmerken

2.2.3 gaat over het bereik van doelstellingen naar sectoren en aantallen werknemers.

2.2.4 geeft een beeld van de bijdragen aan werkgevers- en werknemersorganisaties

2.2.5 geeft een beeld van de financiële ontwikkeling in de periode 2005-2007

In bijlage I is de lijst met onderzochte avv' de ideële fondsen met hun baten, lasten en reserves opgenomen.

In bijlage II is een opsomming van de begrippen gegeven.

In bijlage III wordt de uitvoering van het onderzoek beschreven.

In bijlage IV staat een toelichting over avv' de ideële fondsen die financieel afhankelijk zijn van (hoofd)fondsen

## 2.2. RESULTATEN

Deze paragraaf bevat de onderzoeksresultaten over de doelstellingen en baten, lasten en reserves voor de in 2007 avv'de ideële cao-fondsen en de financiële ontwikkeling in de periode 2005-2007.

### 2.2.1 Algemeen beeld van avv'de ideële fondsen

Het onderzoek betreft 61 avv'de ideële fondsen, aangetroffen in 41 bedrijfstakken (bijlage I). Van deze fondsen zijn de gegevens verzameld uit de cao's, statuten en jaarverslagen. Deze cao's hebben op 2,6 mln. werknemers betrekking.

Het onderzoek heeft jaarlijks een andere samenstelling vanwege wijziging van de steekproef, oprichting van nieuwe fondsen en liquidatie van fondsen en vanwege het avv proces (wel geen avv).

### 2.2.2 Financieel Beeld

Het financiële beeld van 2007 van avv'de ideële fondsen is samengevat in de onderstaande tabel.

**Tabel 1: Overzicht van de baten, lasten en reserve van de onderzochte avv'de ideële fondsen in 2007<sup>1</sup> (x €1 mln., N=61)**

Baten/lasten	In % van de baten/lasten	Totaalbedragen (x € mln.)
<b>Baten:</b>	<b>100%</b>	<b>562,6</b>
premiebijdragen van partijen	85%	
subsidies	7%	
interest	6%	
overige baten	2%	
<b>Lasten A+B:</b>	<b>100%</b>	<b>510,4</b>
<b>A. Doelstellingsgerelateerde lasten:</b>	91%	
- cao-gerelateerde doelstelling	11%	
- opleiding en ontwikkeling	54%	
- werkgelegenheid	4%	
- arbeidsomstandigheden	3%	
- kinderopvang	4%	
- overige doelstellingen	15%	
<b>B. Overige lasten:</b>	9%	
- exploitatie	8%	
- andere lasten	2%	
Saldo baten-lasten		52,2
<b>Reserves:</b>	<b>100%</b>	<b>752,8</b>
gebonden reserve	48%	
vrije reserve	52%	

De baten bedroegen in 2007 in totaal €562,6 mln. Hiervan was 85% uit premies afkomstig. De lasten waren in totaal €510,4 mln. Hiervan was 91% bestemd voor de

<sup>1</sup> Percentages sommeren in de tabellen niet altijd naar totaal in verband met afronden.

realisering van de doelstellingen. De reserves bedroegen € 752,8 mln. 48% bestond uit gebonden reserve, 52% uit vrije reserve.

### 2.2.2.1 Baten

De fondsbaten waren voor 85% uit premieheffing afkomstig. Subsidies, interest en overige baten maken 15% uit van de baten. De inkomsten uit subsidies zijn 5 procentpunt groter dan in 2006, hoofdzakelijk vanwege de grotere stroom aan ESF-gelden.

### 2.2.2.2 Lasten

De lasten naar soort zijn als volgt verdeeld.

**Tabel 2: Lasten van avv'de ideële fondsen naar soort (x €1 mln.; N=61)**

Soort Last	x €1 mln.
Doelstellingsgerelateerde lasten	463,3 (91%)
Overige lasten, waarvan:	47,1 (9%)
- exploitatie	39,0 (8%)
- andere lasten (restcategorie)	8,1 (2%)
<b>totaal</b>	<b>510,4 (100%)</b>

De totale lasten van avv'de ideële fondsen van 2007 waren € 510,4 mln. Daarvan werd 91% bestemd voor de realisering van de doelstellingen. De overige 9% van de lasten zijn voor het grootste deel exploitatielasten

Het blijkt dat 8% van de lasten betrekking heeft op de exploitatie (administratie, beheer, gebouwen e.d.). Uit niet weergegeven berekening blijkt dat dit soort lasten omgekeerd evenredig is met de fondsgrootte: hoe kleiner het fonds hoe (relatief) groter het percentage aan exploitatielasten.

### 2.2.2.3 Reserves

De reserves van de onderzochte avv'de ideële fondsen samen waren eind 2007 in totaal € 752,8 mln. De verdeling van de reserves wordt in de volgende tabel weergegeven.

**Tabel 3: AVV'de ideële fondsen naar fondsreserve en aandeel in de totale reserve in 2007 (N=61)**

grootteklasse reserves	aantal fondsen	% van het aantal fondsen	omvang reserves (x €1 miljoen)	% van de totale reserve
tot 0,1 mln.	12	20 %	0,0	0,0
0,1 – 1,0 mln	9	15 %	4,5	1 %
1,0 – 5 mln.	17	28 %	41,1	5 %
5,0 – 10 mln.	5	8 %	32,1	4 %
10 – 20 mln.	10	16 %	143,1	19 %
20 – 30 mln.	2	3 %	43,8	6 %
30 – 50 mln.	2	3 %	84,0	11 %
50 mln. of meer	4	7 %	404,3	54 %
<b>Totaal</b>	<b>61</b>	<b>100 %</b>	<b>752,8</b>	<b>100 %</b>

De gemiddelde reserve bedraagt € 12,3 mln. De verdeling van de reserves over de fondsen is 'scheef': ongeveer 30 % van de fondsen beheert 90 % van de reserve. De 4

grootste fondsen beheren 54 % (Technisch Installatiebedrijf, O&O fonds € 53,8 mln, Metaalbewerking O&O fonds € 63,2 mln, Bouwbedrijf, aanvullingsfonds € 85,9 mln, Bouwbedrijf O&O fonds 201,3 mln).

## 2.2.4 Het bereik van doelstellingen naar werknemers

De volgende tabel toont de lasten per doelstelling en het aantal werknemers waarop de doelstellingen van kracht zijn.

**Tabel 4: Avv'de fondsen naar doelstellingen, lasten en het aantal werknemers waarop de doelstellingen betrekking hebben.**

Doelstelling	Aantal avv'de fondsen	Lasten X €1 mln.	Aantal werknemers x 1 mln.
cao-gerelateerd	44 (72%)	54,1 (12%)	2,0 (74%)
opleiding en ontwikkeling	47 (77%)	278,1 (60%)	2,3 (85%)
werkgelegenheid	34 (56%)	21,4 (5%)	1,9 (70%)
arbo	32 (52%)	15,1 (5%)	1,7 (63%)
kinderopvang	27 (44%)	18,1 (4%)	1,7 (63%)
overig	14 (23%)	76,6 (17%)	0,8 (30%)
<b>totaal<sup>2</sup></b>	<b>61 (100%)</b>	<b>463,3 (100%)</b>	<b>2,6 (100%)</b>

Zowel het aantal ideële fondsen als het aantal werknemers in de afzonderlijke cellen is opgeteld groter dan het totaal in de onderste totaalcel. De oorzaak daarvan is dat fondsen en werknemers aan meer dan 1 doelstelling gerelateerd zijn.

Duidelijk uit bovenstaande tabel is dat, gemeten naar het aantal fondsen en naar de lasten per doelstelling, de O&O-doelstelling de meest prominente doelstelling van ideële fondsen is. Aan opleiding en ontwikkeling van werknemers is in 2007 een bedrag van €278,1 mln. besteed. Van de resterende doelstellingen wordt aan de doelstelling “cao-gerelateerd”, het meest besteed, te weten €54,1 mln. Beide doelstellingen hebben ook het grootste bereik van werknemers.

De lasten in verband met de realisering van de doelstelling gericht op het bieden van kinderopvang was in 2006 €43,2 mln. en is gedaald naar €18,1 mln. In 2006 is de wetgeving op dit punt veranderd.

De verdeling van ideële fondsen over de economische sectoren is als volgt.

**Tabel 5: Aantal ideële fondsen in 2007 naar economische sector (bedragen x €1 mln.; werknemers x 1.000 )**

Bedrijfstak	Aantal ota e
-------------	--------------------